

MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA, ART I POLÍTICA
Preu: 20 cènts. - Pelai, 62. Telèf. 15300. - Subscripció: 2'50 ptes. trimestre

Any I. Núm. 21. - Barcelona, dijous 20 juny 1929

"Res no s'oposa a que cap a l'any 1940 tinguem una cosa equivalent a uns Estats Units d'Europa."
Macdonald

LES CONVERSES DE MADRID

CAP A LA LIQUIDACIÓ DE LA GUERRA

La reunió del Consell de la Societat de Nacions a Madrid ha acabat, com han d'acabar sempre aquestes sessions periòdiques, amb una reconciliació general. Problemes internacionals que requereixen la unanimitat per a esdevenir acords, no poden acabar d'altra manera. Si el problema és una cosa viva, no queda resolt, sinó ajornat, amb un petit pas endavant cada vegada. Després,

la negativa dels Estats Units, perquè el contribuent americà hauria resultat perjudicat per aquesta anul·lació. Per altra part un petit «souvenir» de la gran guerra en forma d'un deute que duri cinquanta anys més recordarà a les futures generacions que les guerres valen molts diners i deslloriquen el mecanisme financer i econòmic de tot el món.

gut constatar que Alemanya desitja veure els exèrcits estrangers abandonar la riva dreta del Rin.

Aquests homes han dut pacientment aquest doble problema de les reparacions i l'ocupació militar. Briand ha imposat el seu criteri de fer les coses pacíficament i sobre la base de realitats tangibles. Stresemann ha estat l'únic polític alemany que ha reeixit en la idea preconitzada per Rathenau i Wirth que la lleial execució dels compromisos internacionals era el millor camí de l'èxit.

Les entrevistes de Madrid han estat molt cordials i han constituït el pròleg de la conferència política que no solament ha de resoldre el mètode d'aplicació del Pla Young, sino de crear a Renània una comissió de constatació i conciliació sobre les zones desmilitaritzades per a poder procedir a l'evacuació d'aquella regió. Les converses entre Briand i Stresemann continuaran ara a París, on probablement s'arribarà a un acord sobre el lloc i data de reunió de la conferència política.

Aquest acord entre Briand i Stresemann ha estat una obra llarga. Els episodis de Ginebra, Thoiry i Locarno són el pròleg del de Madrid. Fins ara havien estat ajudats per Chamberlain. Ara entra en escena el nou ministre del Foreign Office, el treballista Henderson, de l'arbitratge del qual no es pot desconfiar.

Si la Societat de Nacions no pogués registrar cap més èxit que el del Pla Young, si Briand i Stresemann no haguessin fet res més que liquidar els problemes de la guerra, reparacions, deutes i ocupació de Renània, mereixerien una solemne barretada.

Briand i Stresemann en una de les seves converses privades

incidents nous el tornen a posar damunt la taula i les velles diferències s'acosten fins a un altre ajornament. Així ha passat ara amb el problema de les minories, que tornarà a rebrotar en una pròxima reunió del Consell o de l'Assemblea.

Però al marge de les sessions oficials, les converses dels homes d'Estat d'Europa han tingut una major transcendència que els acords públics del Consell. I és molt probable que en les paraules de reconciliació amb què va ésser closa la sessió final entrés per molt l'estat de les negociacions privades sobre les qüestions cabdals que avui preocupen al món.

Briand i Stresemann han parlat molts de cops a soles a l'Hotel Ritz, convençuts per igual que l'única garantia positiva de la pau és la liquidació definitiva de la guerra; i encara que d'aquestes converses no n'ha transcendit altra cosa que un començament d'acord per a reunir una conferència política sobre les solucions econòmiques proposades pel Comitè d'Experts de París, tot fa creure que es varen preparar els termes del resultat futur de la conferència.

Com tothom sap, la liquidació de la guerra depèn de tres principals afers: les reparacions, els deutes de guerra i l'evacuació del Rin.

Aquests tres problemes han agrejat durant dos lustres les relacions entre les principals nacions del món, entre els aliats i l'Alemanya i entre els aliats i els Estats Units.

Un comitè d'experts, presidit pel delegat americà Mr. Young a París, ha resolt el doble problema de les reparacions i els deutes.

Les negociacions han durat quatre mesos i han estat difícils. Tothom ha regatejat el que ha pogut i a fi de comptes no ha prevalgut ni la xifra presentada per les delegacions aliades en el memoràndum del 13 d'abril, ni la quantitat que oferia Alemanya. Finalment, tant Alemanya com els seus redactors varen cedir una mica acceptant el Pla Young. Aquest projecte, que ara han d'aprovar els governs, redueix notablement el deute alemany per reparacions, però té l'avantatge que dona a un deute polític el caràcter d'un deute comercial, mobilitzable i comerciable, converteix en cobrables unes xifres encara astronòmiques, solidaritza els deutes amb les reparacions i institueix amb el Banc Internacional de Pagaments un organisme que substituirà l'agent general de pagaments i podrà llençar obligacions.

L'antic Pla Dawes no establia un nombre fixe d'annualitats. El Pla Young és ben concret: 59 anualitats, de les quals, les 37 primeres, de 2.050 milions de marcs or, i altres 22 d'uns 1.400 milions, aproximadament. Les anualitats tenen una part condicional que pot ésser objecte de moratòria durant dos anys, previ avis de noranta dies, i una part incondicional, o sigui que ha de pagar-se passí el que passi. Aquesta part s'eleva a 660 milions i té afectada la recapitació dels beneficis dels ferrocarrils alemanys, l'única garantia hipotecària del Pla Young. La part condicional es nodrirà del pressupost general del Reich.

Cap conferència d'experts havia tingut un èxit com el d'aquest comitè, que ha acabat les seves tasques en un ambient de cordialitat i d'optimisme poques vegades aconseguit en reunions d'aquesta mena. En els períodes més difícils de les negociacions es va dir que era ignominiós que els governs abdiquessin de tota iniciativa en mans d'uns tècnics. Els fets han demostrat una vegada més que aquesta mena d'assumptes han d'anar a raure en comissions d'experts, sobre tot si són molt complicats i si es vol que perdin el caràcter polític. L'observació comunista que la finança internacional posa mà en els afers més vitals del món és injusta en aquest punt. Una conferència política hauria fracassat. Només uns experts, i en aquests cas els banquers, podien resoldre comercialment un jeroglífic financer i convertir en reals unes xifres hipotètiques.

Per tota ara als governs ratificar aquest acord. França ha de ratificar abans del 31 de juliol els convenis relatius als deutes de guerra. És possible que el Parlament vulgui ratificar conjuntament el conveni dels deutes i el Pla Young. També és probable que el Reichstag no vulgui ratificar el Pla Young sense una promesa formal relativa a l'evacuació de Renània. A Anglaterra, els conservadors han fet observar, entre altres coses, que el Banc Internacional previst pel Pla Young serà una institució que servirà per finançar les exportacions alemanyes. Però, Anglaterra ratificarà l'acord. Quant als Estats Units, el president Hoover és favorable al projecte Young. El termini del 31 de juliol imposat a França pels convenis sobre els deutes exigeix molta pressa.

Briand i Stresemann, en les converses de Madrid han hagut de constatar l'èxit dels experts i la conseqüència que se'n deriva: l'evacuació de Renània. Stresemann haurà pogut comprovar que França ha de ratificar aviat el Pla Young, i Briand també ha po-

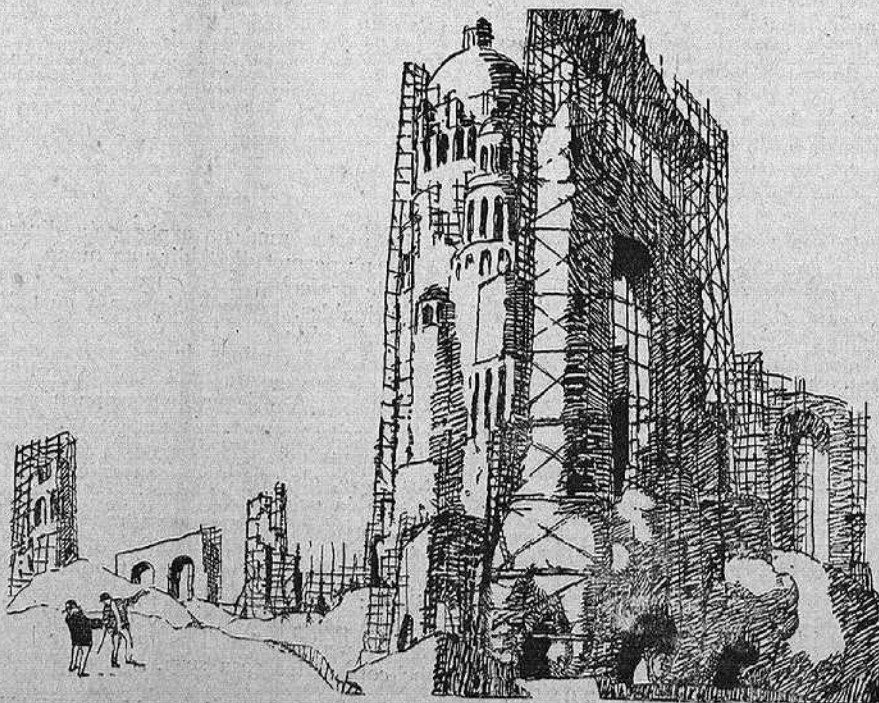

DESPRES DE L'ACORD:

Mr. Young, President del Comitè d'Experts, ja donar-se les mans a M. Moureau (esquerra), delegat de França, i el Dr. Schacht (dreta), delegat d'Alemanya.

Certament, hi ha molts altres problemes que cal resoldre si es vol consolidar la pau. Aquests problemes, però, encara que en forma distinta, existien ja abans de la guerra. Toparan amb l'egoisme i els prejudicis d'uns o altres, però el desig de cooperació internacional els ha d'anar resolent per vies legals. L'atmosfera internacional és cada dia més propícia.

Com es veia l'Exposició Internacional en 1914

— Caram, si que serà gran això.
— Oh... esperi's. Això que veu només és la taquilla.

(Revista Nova, núm. 3, 25 abril 1914.)

Les reformes de "A B C"

Sembla que l'A B C vol canviar de tàctica. Realment no hi ha res que s'hi oposi, perquè el difunt don Torcuato no va deixar testament polític.

Els observadors atents s'han adonat ja de certs canvis que de persistir podrien alterar la fesomia de l'A B C. No ens fem, però, il·lusions. Té una tradició tan forta!

De moment, qui ha pogut observar que l'A B C intenta canviar la pell és el senyor Marsillach. La carta que ha rebut liquidaria aquesta sucosa col·laboració, si no fos... si no fos que el nostre amic Marsillach ha recorregut al tribunal de la llàstima fent notar que per l'A B C va deixar altres col·laboracions.

Un altre Albert Londres

A La Nau han enrolat un altre repòrter que, o molt ens equivocuem, o afegirà pàgines de glòria a l'història ja prou brillant del reporterisme barceloní. Es diu Jaume Borí.

A continuació reproduïm el final del seu interviu amb la senyora Assumpció Casals:

— I aquí al Talia què pensen fer-hi?

— El que es presenti, especialment vodel·l de tot francès.

— Li agradaria molt tenir filles?

— Moltíssim — ens diu amb vivesa.

Ens despedim. La Casals és una dona molsuda, gentil.

Fa molt bonic. Es pinta les celles i els llavis, que per cert, són molsudets. Es que ha de sortir a l'escena. Es contempla al mirall i s'agrada. Una ullada a la cambra ens fa adonar que és ple de retrats d'En Bèrges. Al costat del mirall n'hi ha un d'emmarcat. És un record delicat. En un recó hi ha un paner amb les eines de fer mitja, a punt de solfa.

Exemplars de premsa

Un eco aparegut la setmana passada explicava que Carles Capdevila havia rebut un exemplar dedicat a l'Angel Samblancat d'una novel·la esportiva del senyor Guardiola Cardellach.

Pel que sembla, el repartiment dels exemplars dedicats per l'autor no va pas ésser cap cosa massa perfecta.

Lluís Aymamí, crític de futbol d'un diari català, va rebre l'exemplar dedicat al senyor Escofet, de La Vanguardia. Esgarria de pensar les combinacions que s'hauran arribat a fer amb aquesta colla de llibres dedicats. La novel·la, ja que no per altra cosa, passarà a la posteritat per aquesta col·lecció de trifolques.

De totes maneres l'editor ho ha arreglat molt fàcilment. Com? Escrivint una lletra a cada un dels obsequiats, demanant-los-hi el llibre, i fent un nou repartiment total.

Propaganda selecta

Al Gestinari - Bulletin de l'Associació de Teatre Selecte ens han cridat l'atenció unes tires enganxades de color verd (que és el que fa menys de mal a la vista). Contenen inscripcions sublimes com aquesta:

«Teatre Selecte demana la vostra cooperació.

«Feu-vos de l'Associació del Teatre Selecte.»

Però «Mirador indiscret» no podia estar-se d'esbrinar el que hi havia darrera dels misteriosos pegats. Un exemplar del butlletí portat a la cuina i rentat curosament ens ha revelat al dessota unes sentències encara més sublimes.

Deien, per exemple:

«Voleu fruit de les bel·leses emotives del Teatre?

«Formeu part del Teatre Selecte.»

Una altra:

«Si no sou un munt de carn i ossos, teniu de desenrotllar vostre esperit.

«Com?

«Teatre Selecte us en donarà ocasió.»

Certament, ens expliquem aquells pegats de color de fulla de parra.

Opinió autoritzada

Un dia d'estiu, a Cardedeu, un conegut editor barceloní parlava d'amar als banyes d'Alhama. El seu interlocutor, un fabricant de vidre, que ja no és d'aquest món, li exposà el seu punt de vista sobre les cures balnearies.

— Jo no hi vaig, perquè això són camames, sap? Als que ens banyem, això dels balnearis no ens cura de res.

Un rècord

En Pla deia pertot que havia escrit el segon volum de la fundació «Cambó» en tres mesos.

Ho deia, és clar, com qui es gloria d'una performance, d'haver batut un rècord.

El mal és, ara que molta gent l'han llegit, que el rècord batut no és el de la rapidesa, sinó el de manca d'informació.

Esbotzant portes obertes

El jove tractadista polític Josep Pla, en el seu afany panegíric, ha donat una justificació de l'ex-cèlibre «Delateu!» que va exercir un paper tan important en les campanyes contra la Lliga.

Ferran Agulló ha dit moltes vegades que a La Veu no havia sortit mai aquella frase tan curta. Màrius Aguilar va explicar, quan escrivia a L'Esquella, no fa pas tants anys, que ell havia inventat aquella arma.

Què ha passat, doncs? És que Josep Pla ha trobat el «Delateu!» en algun dels arxius que diu que ha consultat?

De les eleccions angleses

Durant la campanya electoral fa poc haguda a Anglaterra, si hi hagué reunions agitats, no n'hi hagué cap de tumultuosa.

En algunes, fins es pronunciaren algunes respostes enginyoses.

Per exemple:

Una electora cridà a un candidat que perorava:

— Si jo fos la vostra dona, us donaria metzines.

El respongué, després de mirar-la:

— Si jo fos el vostre marit, les pendria.

Una altra:

Un candidat era interromput sovint per un oient, que repetia:

— No vull que em taxin el menjar.

El candidat, impacientat:

— Em sembla que encara no ha parlat ningú de taxar l'alfals.

L'armari del pa

Els diaris ja han explicat que en la darrera Sessió Mirador, de cinema, les opinions del públic varen dividir-se d'una manera molt eloqüent davant la pel·lícula avantguardista Emak Bakia. Mentre els d'una banda xiulaven i picaven de peus com uns esperitats, els de l'altra aplaudien amb no menys entusiasme.

Va ésser amb gran sorpresa que algú va descobrir que un dels que protestaven amb més energia era... el groom de MIRADOR! Una bona persona el va tocar paternalment a l'espatlla, i li va dir:

— Vigila, noi, que t'hi estàs jugant el pa!

Una definició de l'Amichatis

L'altre dia en una taula de cafè es parlava de l'Amichatis. Els comentaristes no eren pas excessivament favorables, que diguéssim. Finalment, un popular dibuixant que ara se'n ha tornat escriptor, va dir-li la seva:

— L'Amichatis és una mena de croupier de la literatura. Juga amb avantatge i aixeca morts.

Una «copla» d'En Bon

De tothom és coneguda aquella copla andalusa que tant ha arribat a enterir els amants del flamenc i dels gemes sentimentals.

Diu:

A la mujer de la via
no la trates con desdén,
que antes de ser de la via
ha sido mujer de bien.

En Bon, però, ha trobat que amb una lleu variant la dita copla adquiriria el seu punt d'espriu, i heus aquí com l'ha deixada:

A la mujer de la via
no la trates con desdén,
que saca una banderita
cada ves que pasa un tren.

Qui és capaç de dir que no és molt millor la copla d'En Bon que l'altra?

Ni amb vidre de multiplicar...

Un periodista barceloní, bohemí per força, volem dir que menja en restaurants de cinc ralets cobert perquè el sou no dona per més, va presenciar l'altre dia una escena còmica:

El cambrer presenta a un client nou, gran com un Sant Pau, un plat de bifecc amb patates, de la sèrie de coberts a cinc ralets. Naturalment, a cinc rals cobert i donant quatre plats, el bifecc no pot ésser cap chateaubriand de quilo. De vegades, però és tan petit, que els clients habituals de la casa l'anomenen el bifecc invisible.

Després de sopar l'amo de la casa, treballant un nou client, pregunta a l'hoste:

— Com ha trobat el bifecc?

— Que com l'he trobat? — respongué el client, sorprès de la barra de l'amo. — Doncs, miri, amb moltes dificultats. A l'últim, però, l'he trobat amagat sota una patata fregida.

L'arbitre nou Mr. Henderson, ministre treballista anglès d'affers estrangers

Fins ara havia estat impossible d'englobar les qüestions de les reparacions i els deutes: els Estats Units s'hi havien oposat sistemàticament i és possible que ara, després del treball dels experts de París, encara hi hagi als Estats Units algú que protesti. Gairebé insensiblement l'opinió nordamericana s'ha humanitzat i la realitat ha estat més forta que el rigor amb què fins ara es responia a Europa amb aquell principi: «Qui tingui deutes que els pagui».

Els laboristes anglesos, si hi haguessin arribat a temps, haurien preconitzat l'anul·lació dels deutes de guerra i de les reparacions, però la proposició hauria topat amb

D'En Pepe Gil a En Vilumara

A l'escenari de Novetats, a la llotja d'En Borràs, es tracta de «mise en scène», i algú recorda l'actuació de Pitoeff en aquell teatre.

— No me'n parlo, no me'n parlo! — diu En Vilumara.

I d'ase en avall, li aplica a Pitoeff totes les paraules despectives que li vénen a la boca.

En Duran i Tortajada protesta:

— Vostè que ha aplaudit les comèdies de Linares Rivas, no té dret a tractar així a Pitoeff.

— I a mi què em conta — gesticula Vilumara — d'En Vidal i Ribas!

Tothomriu.

En Vilumara rectifica:

— Ja ho sé, ja ho sé que Linares Rivas és un adroguer. Jo volia dir Vidal i Ribas...

Aqueixa «tossuderia» del bon Vilumara, ens recorda un cas semblant que li va ocórrer al cèlebre Pepe Gil, quan era empresari de l'antic Tivoli.

El periodista Planas de Taverne tenia marejat, per aquell temps, amb les seves campanyes, a Pepe Gil. Aquest li atribuïa totes les desgràcies.

Un dia de debut de la Chelito, els xiulets dels descontents ofegaren els aplaudiments dels admiradors.

Pepe Gil sortí, en acabar, a la bateria.

Senyors: Jo ja sé que tots vosaltres estimeu a la Chelito, però com alguns han mostrat llur disconformitat, vull dir ben alt que tot això és pagat per aqueix *sinvergüenza* de Planas i Casals, perquè li he negat unes pessetes.

Escàndol, visques, aplaudiments, més xiulets.

Dintre l'escenari els amics rodegen a Pepe Gil:

— Què has dit, desgraciat? Has donat el nom de Planas i Casals en lloc del d'En Planas de Taverne.

En Gil no s'immuta.

— Pugeu el teló — ordena.

Surt altra vegada al prosceni i diu:

Senyors: M'he equivocat. El *sinvergüenza* és En Planas i Casals.

No es va ensorrar el teatre perquè Déu no va voler.

L'amor dels homes apassionats

«Sovint llegim en la premsa que un jove, en un moment d'obcecació, ha occit la seva promesa. És que veritablement estima l'home que occideix la dona estimada? Mai no hem cregut en l'amor dels homes apassionats.»

Això és el començament d'un article molt bo de J. Civera Sormaní a *Catalunya Social*. La confessió del distingit escriptor catòlic ens enteneix. Ens plauria, però, saber l'opinió de la Maria Bonshoms, sobre l'amor dels homes apassionats. ¿Hi ha cregut mai en aquest amor? A veure si J. Civera Sormaní li dona permís per dir-nos-ho. Estem amb neguit.

Filosofies d'en havent sopat

Banquet a «La Pàtria» en honor d'En Domínguez Rodiño, periodista resident a Berlín, representant de l'Exposició a Alemanya.

Festa cordial, de companyonia.

L'homenatjat, fill de Sevilla, explica com comença a escriure, en català, als diaris barcelonins.

Els comensals no se l'escolten gaire. La gran taula està dividida en dos bàndols: els partidaris i els contraris del doctor Asuero, i només es parla del triènim.

A l'hora del xampany, discursos.

Un alemany s'expressa en tons pacífistes.

— Kant — diu — fou ciutadà universal perquè era ciutadà germànic.

Observació d'un periodista:

— Filosofies de Kant, en havent sopat?

— De Kant i piano — salta un company al seu costat.

L'etern descontent dels artistes

Hi ha ben pocs artistes de teatre que estiguin contents del gènere en el qual són aplaudits.

Fa dues setmanes, En Santpere, des d'aquestes columnes, confessava que el vodevil no li plau pas massa.

La Rosita Rodiño, dona que sembla nascuda per a la revista o per al vodevil, ni està contenta de fer revista, ni acceptaria a gust la proposició, de la qual es parlà temps enera, de passar a l'Espanyol.

— A mi — diu ella — que em donin papers d'òpera o d'alta comèdia.

Feu-li gastos!

Signatures amb natilla

L'altre dia J. V. Foix, que, com saben els nostres lectors, té botiga de xocolata a la pedra al carrer de Mercaders del Poble Espanyol de Montjuïc, ens anunciava: Di-m'ho, venint signat les lliures de xocolata.

Els autors, no signen llurs llibres un dia determinat? Doncs jo vull signar també el meu treball en atenció al client.

— Escolteu — li fou dit —, i si venguéssiu xocolata desfeta, com us ho faríeu?

L'Angel Ferran, sempre amantent, intervingué:

— Signaria amb natilla.

Hom s'imagina el surrealista Foix bufant la paperineta cònica perquè n'eixís, a dipositar-se damunt la xocolata desfeta un fil prim de natilla: J. V. Foix fecit.

El gòtic d'ara

Embadalit davant les restauracions fetes a un dels edificis annexes a la Diputació Provincial, un pobre taurà feliçment l'arquitecte senyor Rubió:

— Admirable! Veritablement admirable!

— Què es creia, doncs? — va exclamar, somrient, el senyor Rubió. En això del gòtic hi tinc la mà trencada. Ja ho faig millor que la gent de l'època!...

Confidències d'un repòrter

Si en el món hi ha alguna persona capaç d'heure-se-les tranquil·lament amb un bisbe, un *torero*, un professor de grec, un ballarí negre, un escriptor famós, una reina de la bellesa, un ministre, un saltimbanqui o un general, sense entendre res amb bisbes, ni amb toros, ni amb grec, ni amb coreografia, ni amb literatura, ni amb política, ni amb estratègia, aquesta persona, ja en poden estar segurs: és un repòrter.

El reportatge és això: parlar de tot sense entendre de res. Cal tenir, això sí, un estil una mica clar, una mica net, posseir una certa audàcia i al mateix temps no oblidar mai allà on comença la frontera del ridícul. Amb aquestes armes, o sigui amb una ingorància enciclopèdica ben administrada, el periodista pot anar per tot, encarar-se amb els homes i les coses i mirar de treure'n el suc necessari per tal de cuinar el menú que ha de servir als seus possibles lectors.

Avui ens sentim en tren de fer confidències. Intentarem presentar el periodisme vist a través d'una mica de la banda de dins, explicant al mateix temps uns quants trucs i les males arts de que ens valem. Breu: ensenyarem la trampa del reportatge.

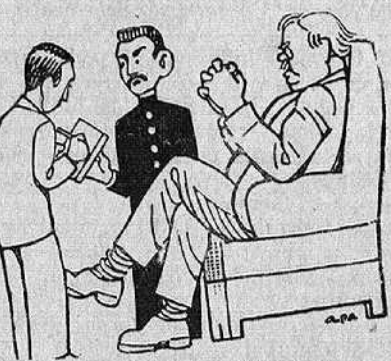
Parlem, ben entès, del reportatge tirant a literari, del que se sent una mica la fredor oficialista del noticiari net i plat, sense gota d'enginy ni de fantasia. Una de les flors més singulars d'aquesta branca del periodisme és la intervista, l'amable, graciosa i pataquejada intervista.

El públic, en general, creu que les intervistes són fetes perquè hom s'enteri del què passa sobre tal cosa o tal altra, un cert personatge. El públic, no obstant, s'equivoca. És sorprenent, oi?, però és així. La intervista ha deixat d'ésser un element informatiu per a convertir-se en el forat per on s'escapa tota la inflació literatúresca continguda i torturada en les Redaccions. No cal estranyar-se, doncs, que el veritable protagonista d'aquests reportatges sigui el periodista i no l'intervistat. Aquest no és res més que el pretext, l'ocasió perquè el cronista pugui desenrotllar les seves brillantíssimes qualitats. Sobre la història safata dels seus mèrits, el periodista hi ofereix quatre engrunes del que diu el personatge que ha anat a veure, el just perquè la gent s'adoni de la utilitat de la preciosa safata.

Una vegada, un periodista amic meu va anar a l'estació de França a esperar no sé quin ministre, amb l'intent de fer-li una intervista. La cosa és fàcil d'explicar, veritat? Doncs, bé; l'endemà vaig llegir l'article i, amb l'esperparment que és de suposar, vaig veure que començava així:

Paseando por el andén, pluma en ristre, esperábamos la llegada del ferroviario con-voy...

Com es pot veure, el reportatge, posat a les mans d'un home fantasista, resulta una arma perillosa. Hem pensat moltes vegades que el millor entrevistador seria un bon taquígraf. Qüestió d'exactitud, de precisió. Aquest sistema, però, ofereix també els seus

MR. G. K. CHESTERTON

inconvenients. És aquest sentit sinistre de l'objectivisme el que fa escriure a un altre amic meu aquella ja cèlebre remarc:

Dalt dels arbres — deia, en la ressenya d'un enterrament — hi havien enfundats persones d'ambdós sexes.

Déu me'n guard d'establir cap mena de recepta del reportatge, però em fa l'efecte que una sinceritat excessiva per part del periodista li pot resultar perjudicial. Sempre em recordaré de l'entrevista que vaig tenir amb Chesterton, en el hall del Majestic Hotel. Llavors jo tenia divuit anys i, si no vaig errar, es tractava de la meua segona intervista. Malgrat de la meua prodigiosa consciència, vaig quedar literalment esparverat quan em vaig trobar davant per davant del famós escriptor. Chesterton no sabia un borrall d'espanyol i parlava no tinc a claps a claps; per entendre'ns no tinguérem altre remei que utilitzar els serveis meritíssims de l'interpret de l'hotel. Era un xicot correctíssim, zelós, disciplinat i anava vestit amb una notable llurea. Es va pal-

plantar entre nosaltres dos, estirat com un ciri, i amb un somriure servicial a flor de llavi. El bon home no tenia la menor idea de qui era Chesterton; la seva erudició sobre literatura era d'una vaguetat semblant.

— Pregunti-li — vaig demanar — quina és la seva opinió sobre Bernard Shaw.

L'interpret va traduir les meves paraules i uns instants després em contestava:

— *Dice que mister Bernard Shaw es malo, pero que es susceptible de arreglo.*

No em vaig pas permetre depositar en dubte les qualitats professionals de l'interpret, naturalment, però em va sobtar que reduït a tan poques paraules la llarga peroració que havia fet Chesterton. En fer-li notar això, va aclarir-m'ho de seguida:

— *Si, ha dicho otras cosas, pero en resumen no significan más que esto. Parece que se trata de un mal individuo...* (referint-se a Shaw).

Pel mateix procediment vàrem continuar

el diàleg i l'interpret continuà servint-me amb una precisió semblant les paraules de Chesterton. Finalment, l'inalterable empleat es va permetre una mica de confiança i em va confessar la seva impressió personal sobre l'il·lustre hoste:

— *Si quiere que le hable francamente, me parece que este tio está cargado de p.....*

Amb aquests preciosos materials vaig bastir la meua intervista amb Chesterton. Com que donava la casualitat de que era l'únic periodista de Barcelona que l'havia vist, l'endemà tots els diaris reproduïen fragments del brillantíssim reportatge.

Dintre del gènere, em fa l'efecte que el meu *record de gaffes* és relativament modest. En tinc una, però, que val ben bé per totes i no em puc pas estar d'explicar-la, encara que això representi una velleïtat suicida.

Estava fent una enquesta entre literats i artistes per demanar-los la seva opinió sobre l'esport. Un dels escollits per contestar era el senyor Adrià Gual. Jo no el coneixia més que per fotografies, i vet-aquí que una tarda em va semblar descobrir-lo, a l'Or del Rhin. M'hi vaig acostar i li vaig dir del que es tractava.

— Sóc periodista i li agrairia que em contestés això i allò. És per fer una enquesta, sap?

El bon senyor va explicar-me pe a pa els seus punts de vista sobre l'esport. L'endemà, aquestes opinions sortien en lletres de motllo, acompanyades d'un retrat de l'Adrià Gual. De passada, jo feia unes quantes referències malicioses a la pluja que queia mentre durava la intervista...

Uns dies més tard vaig tenir ocasió de comprovar que havia fet una planxa sensacional. El senyor amb el qual jo havia parlat en l'Or del Rhin, no era l'Adrià Gual! Era l'actor Colom.

Ni l'un ni l'altre van presentar cap mena de reclamació.

L'art de la intervista no és pas una cosa tan fàcil com sembla a primera vista. Més que un art, però, podríem dir que es tracta d'una ciència, d'una ciència exacta, gairebé. La major dificultat de les intervistes és trobar un bon començament i un bon final. El *mot de la fin*, sobretot, té una importància decisiva. Va durar un quant temps que totes les intervistes acabaven així, si fa no fa:

— I ara — deia el periodista — hauria de fer el favor de contar-nos una anècdota de la seva vida...

L'intervistat solia fer uns quants escarafalls i finalment treia del sac del records una floreta d'esperit. El periodista hi posava la firma a sota i... bona nit tinguin. Aquest era el sistema adoptat generalment pels repòrters brillants de l'època. Els altres se sortien del pas amb aquell recurs tant trist de: «No volguérem abusar més estona de l'amabilitat del nostre interlocutor...» o bé demanant auxili a un cop de telèfon providencial.

Ara les coses han canviat una mica i hom s'ha decidit per presentar una mena de senzillesa, de discreció, que en el fons és tan trucada com els efectes del vell repertori. Els seus resultats, però, són molt més satisfactoris. Ja no s'estilia de desitjar als avisadors un vol tan feliç com el d'alguns personatges mitològics, posem per cas. Es diu simplement: «Bon viatge!», i es fa veure que en aquestes paraules hi ha continguda una gran emoció.

La nostra modesta experiència dintre del ram ens permet d'establir una mena de quadre de preferències en quant a les persones entrevistables. Les que donen més gust d'anar a veure, són:

Primer, les reines de bellesa; segon, les artistes de teatre; tercer, els literats que, per anar sobre segur, ja us donen la intervista escrita; quart, els personatges que tenen temps per perdre; cinquè, els il·lusionistes; sisè, els criminals (convenientment tancats a la presó, està clar); etc.

Les intervistes més desagradables de fer són amb els savis, les mares de les artistes i els tenors. Els tenors, són aquells que us diuen:

A tal banda vaig tenir un èxit formidable, però no ho digui que li dic jo. Posi-ho com si fos cosa seva...

JOSEP MARIA PLANES

En Miquel Utrillo
pare del Poble Espanyol

Alalà! Gairebé per casualitat hem sabut que es tracta de fer un homenatge a En Miquel Utrillo. Ho hem llegit al *Mati*. El motiu ja és indicat al títol.

Aprofitem l'avinentesa per a dedicar-li unes ratlles. L'Utrillo s'ho mereix.

Es va dir fa temps que el pare del Poble Espanyol era En Plandiura. Però *El Mati* diu que és l'Utrillo i té raó. *El Mati* és un diari catòlic.

Endavant. Hem de dir que l'Utrillo és un home important? No cal. El que hi ha, però, és que com que no actua en públic, gairebé ni el recordem. És una reminiscència. Hem sabut, que era a l'Exposició ocupant un càrrec de categoria, en inaugurar-se aquesta.

De totes maneres a una vida com la seva esmerçada per complet en profit del nostre art païral, val la pena de fer-hi un comentari.

No essent res en el sentit de no haver fet mai cap feina concreta, l'Utrillo ha fet coses importants.

Ens portà l'impressionisme de França a cavall de l'auto d'En Ramon Casas — aquell auto que semblava el que ara gasta el cos de Bombers — i de la pipa d'En Russinyol. Aquestes amb l'Utrillo formaven l'avanguardisme del 90, figureu-vos! I eren els papus dels Marieres, Balasch, Enric Serra, Fabrés i d'altres.

Escrivia *Pèl i Ploma*, amb un sentit molt agut del que calia fer i dir per tal de remoure l'ensopit safareig de granotes que era aleshores (i potser ara també) el nostre món artístic i intel·lectual.

Ajudà En Picasso a obrir-se camí, quan aquest vegetava als Quatre Gats, i empenyia endavant tots els joves de l'època que patien el corcò de l'art.

Temps de romanticisme. No hi havia un pa a la post; però, en canvi, es fruita d'un optimisme i d'una alegria feta a prova de no menjar gaire.

Amb En Russinyol anà a París quan aquell es va ensoquidar-se a voler sortir a les nits. L'Utrillo que pintava, es va apropiar una model. La féu la seva *fiancée*. Les relacions eren una cosa inefable. Cada dos per tres i per un tres i no res es tiraven els

MIQUEL UTRILLO

plats pel cap, els quadros, tot el que hi havia a l'establiment. Això durà molts anys.

En separar-se'n per venir, l'Utrillo féu un gran sospir. Va regalar a En Tiago un retrat seu i de la model. A sota hi havia una llegenda que deia: «Record de la guerra dels set anys». Aquest retrat és al Cau Ferrat.

En refredar-se l'amistat amb En Tiago va muntar el Mar i Cel amb Mr. Deering.

Quan aquest es va cansar de Mar i Cel — hom diu que hi perdía diners però algun dia es parlà d'aquest cas — l'Utrillo va fer foc nou i cap a l'Exposició falta gent.

El període romàntic havia passat. Hom es sentia conservador. La panxeta li havia crescut.

I allà, a Montjuïc, vinga aconsellar tècnics, i gular pintors, arquitectes, decoradors, com aquell qui cria gallines, per a tenir-les a punt de rostir el dia de demà.

Quan començà a edificar-se el Poble Espanyol, tots els sabien la lligó de cor.

Finalment, ell ha estat, i no pas En Plandiura — recordeu que ho diu *El Mati* — el que ens ha fet la merced de trasplantar a Montjuïc un poble espanyol, que és una traducció al català de l'autèntic.

Si haguéssim de dir la nostra afegiríem, que es va desculdar alguns detalls. Hi manquen pobres, criatures esparacades i una mica de brutícia. Això no és obstacle, però, perquè el Poble Espanyol sigui una cosa important.

S'adhereix a l'homenatge anunciat per *El Mati*.

JAUME PASSARELL

Meridià tortuós

Ettore de Zuani és el corresponent a Barcelona de *L'Italia letteraria* de Roma (abans *La Fiera letteraria* de Milà), on escriu de tant en tant algun *Meridiano* de Barcelona en vistes d'una vaga càtedra d'Italia que tarda a arribar.

L'última de les seves cròniques (número del 2 del corrent) parlava del *Madrid* d'En Pla. Hi feia unes consideracions sobre el llenguatge del llibre i sobre el català en general. Venia a dir que és un llenguatge artificial, instrument de no sap quines manobres tenebroses, un idioma creat per a ésser utilitzat en exaltacions líriques. Sembla que el senyor Zuani viu a Barcelona i poc o molt entén el català, almenys llegint-lo.

Després parlava d'Occ i de nosaltres, per dir-nos que la nostra visual per mirar el feixisme (el forat del pany, segons ell) era massa estreta per comprendre el feixisme.

Ara sí que ens ha fet gràcia. La resposta que se'n acudí respecte la nostra visual és, per dissort, una *boutade* que la lletra de motllo tolera difícilment. La hi estalviem. Sapiga, però, que no sols hem entès el feixisme (massa i tot), sinó també la raó de les opinions dels senyor Zuani.

L'APERITIU

Orient. — Aquest pavelló oriental de l'Exposició potser és la cosa més tendra, més de fira que hom pot veure a Montjuïc. La idea sola ja sembla que dugui enganxat una mena de sensualisme de paper d'Arménia, un gust de goma amb qualsevol droga barata a dins. Aquell gust de goma que té a les quatre del matí, l'aire que es respira dintre la Farmàcia Internacional de la Rambla.

De lluny, el pavelló oriental sembla els gelats que fan a Nàpols amb suc de maduixes. Un gelat historiadíssim, infantil i fosforescent.

Dintre del pavelló hi ha una complicitat de coses autèntiques i falsificades d'un efecte meravellós.

Un hindú, amb una calma oriental de les més lleugeres, està teixint una catifa de tots colors. Aquest hindú sembla que ni menja ni dorm, està condemnat pels segles dels segles a anar passant aquestes angulletes de llana virolada per la quadrícula finíssima del canemàs. La catifa té un aire de no acabar-se mai. És probable que l'any dos mil nou cents vint-i-nou, a Barcelona hi hagi una altra exposició i un altre pavelló oriental, l'hindú seaurà en el mateix lloc i teixirà la mateixa catifa.

El seu vestit fa una impressió estranya, és tot lluent, d'aquella lluentor que deixa la bava de cargol. A les nits, quan l'Exposició resta abandonada, tots els cargols que hi ha a Montjuïc — es calcula que n'hi ha uns 444.000 — vénen a passejar-se pel vestit de l'hindú, perquè no perdi la lluentor delicadíssima d'escata de peix i de llàgrima de lluna.

Dansarins. — Al teatre del pavelló oriental hi ha uns dansarins amb bigoti, que duen unes serps als peus. Aquestes serps fan l'efecte d'unes lligacames al garró. Són uns dansarins una mica cambodjians, amb un aire de persones madures i tristes, de senyors casats i desgraciats, que els ha fugit la dona i tots els fills els fan de croupiers. Malgrat l'aspecte, aquests dansarins tenen una certa brutalitat als ulls, una certa agilitat a les cames. El ball és d'una monotonia que fa aixecar pols. Jo juraria que són autèntics i que poden mostrar al públic una llibreta d'identitat acapearadora, com la que pugui posseir el millor cavall de careres. De totes les danses que es poden veure gairebé de franc i sense moure's del país, aquesta dels dansarins vermells és sens dubte la més agra i la que posa més els cabells de punta. És clar que la gent que menja cacauets està per la dansa del ventre, i aquest picar de peus, dels dos senyors tortats i respectables, atabala una mica.

Un espectacle així s'ha de presenciar en certes condicions, en un estat d'espirit *ad hoc*. Jo, per exemple, somio, o faig els possibles per somiar, que sóc a Cete, en una barraca a la vora del port, i que he sopat amb una senyora de quaranta set anys, molt grassa, amb el cabell pintat de taronges agres, amb una piga com un ginjol a la gaita. És una bona senyora que es va casar amb un notari, i perquè el notari no li acabava de comprendre els gustos, un bon dia va rellicar amb un home gris, ex-funcionari colonial, que tenia a casa seva un gran pot d'espirit de vi tot ple de serps mortes.

Parella. — A la matinada, una part del món colorit de l'Exposició, encara s'aguantava per aquests indrets en els quals hi ha taques de llum, taques de líquid i d'allegria desinflada. Els taulells dels bars, les taules de cafè, les aceres i els bancs de la Rambla recullen les escorrialles de tipisme internacional, que en les instal·lacions de Montjuïc fan el seu correcte paper. Ara deixen de ser una atracció pagada, i es converteixen en una atracció viva. És clar que és una vivacitat boirosa, amb teranyines de son, amb un cert desguitament que porta l'hora.

Es veu que molts d'ells no s'han acabat de treure la disfressa, altres la duen íntegra; hi ha, però, algun oriental que s'ha convertit en persona del país i s'ha posat una indumentària d'enllustatobes. Altres en els bars de la vora del port, i en els carrers més picants, resulten deu vegades més purs i més gustosos d'espècies que en els pavellons de l'Exposició. Els músics negres de Sant Sebastià i els músics blancs i de color trencat de tot arreu, amb els violins sota l'esquena i el cafè amb llet enganxat al llavi, fan una mena de solatge pàlid de darrera hora, que contrasta amb les cares de color de pipa «Dunhill» dels orientals i amb les galtes de color de «tête de veau» de la gent nòrdica.

L'altre dia a la Granja Royal Orient hi havia una negressa d'unes faccions gens exagerades, d'unes faccions tan fines com les de la dona del país més afnada. Aquesta dama de color de tabac escoltava les galanies indígenes, com qui sent ploure, i contestava amb un castellà de Cuba dolc com un terros de sucre. A la fi se li acostà un bavarès de l'orquestra de l'Ober Bayern» de l'Exposició. Era un d'aquells gegants, amb el ventre com un barril, tot disfressat encara, tot suat dels darrers esbufecs de trompeta. ¿Us heu fixat amb les trompetes dels bavareesos, que duen camisa blava i fan més soroll que les altres trompetes?

El gegant tenia la cara rogencua com la sang d'un bifec, i la cubana es va endurir amb aquest vermell, amb la grandesa alpina de les espalles, amb la ploma del barret de caçadors que fa pensar en la música de «Freischütz»...

JOSEP MARIA DE SAGARRA

Agència exclusiva per a la venda de
MIRADOR

**Societat General Espanyola
de Llibreria, S. A.**

Barbarà, 16

Telèfon 12781

BARCELONA

OFICINA INTERNACIONAL DE PATENTS I MARQUES

Josep Torre de Mer Sanromà

Advocat

Balmes, 66

Arag

Retrat de Paulino

DOMÈNEC DE BELLMUNT

TELEFON 12446

LES LLETRES

EL CAPELL GRIS

Conte inèdit de FRANCESC PUJOLS

Una vegada, el gran pintor base Gustau de Maezu, germà petit del no menys gran escriptor igualment base Ramir, del mateix cognom, que avui és ambaixador d'Espanya a la República Argentina, quan anys endarrere venia aquí a Barcelona a portar-nos i a exposar les seves obres de pintura, que nosaltres vam comentar, la seva gràcia i la seva amistat de sempre que tant va ser el primer dia com ara, portava un capell gris que suposem que devia ser de marca anglesa i que no sabem ni sabem si ho era o no ho era, ni quina marca podia ésser, perquè malauradament en aquella època no li vàrem preguntar i després com diem ja no hem estat a temps a preguntar-li perquè ens va fer dir que no se'n recordava, de tant temps que feia.

Aquell capell gris, el germà bastard del qual ara ens proposem immortalitzar en aquestes planes, ens va quedar tant gravat en la memòria que ni els anys que com tot-hom sap, tot ho esborren no ens el van poder esborrar i mantes vegades quan l'amic Maezu ja era lluny de nosaltres potser sempre perquè potser ja no tornaria mai més, no sols l'havíem recordat com se mereix, sinó que també mantes vegades havíem pensat en el seu capell, que ens havia quedat al cap, com un desig de portar-lo, com si de dintre ens el volguéssim posar a fora i sempre teníem la idea que ens en agradava un d'igual, però sense decidir-nos mai a cercar-lo, sobretot perquè com que als aparadors de les capel·leries no n'híem mai cap que se li assemblés ni de lluny, el desig es va convertir amb un somni i anàvem passant dies i anys, substituïnt el capell vell pel capell nou al compàs que marquen les modes i les temporades, sense preocupar-nos de trobar el nostre ideal que no passava mai de moda per temporades que passessin i que nosaltres recordàvem com l'ideal del món de la capelleria que viu per damunt dels nostres caps.

Passat molt temps, perquè el temps com tots sabem, massa que no se'n adona, va venir un dia que teníem de comprar un capell nou perquè els que teníem en aquella ocasió ja s'havien fet vells, amb la suor del nostre front, complint llur missió damunt de la testa, no sabem per què, com ni de quina manera l'imatge immortal d'aquell capell, flamejant en aquells instants sota del nostre front, com si ens volgués sortir de dintre a respirar l'aire del cel i de la realitat que ens volta, ens va fer passar pel cap, que és el lloc dels capells i de les idees, la idea de decidir-nos a buscar-ne un d'igual prenent la decisió que com hem dit mai havíem pres.

Ens recordem com si fos ara, que un dia a la tarda, estant al Circol Artístic, prenent cafè i copa, ens vam determinar a sortir al carrer, que era la Rambla dels Estudis, amb la ferma intenció d'anar a seguir capel·leries, per tal de trobar el que ens decidíem a cercar després de tants anys.

L'atzar o el destí que pel cas és igual, perquè en aquesta vida es confonen de tal manera que ningú pot saber quin és l'un i quin és l'altre, van fer de comú acord que en sortir del Circol Artístic, a quatre passos de la porta, trobàssim una ciutat o transeünt, dels molts milers que passen pels carrers de Barcelona d'un cap de dia i l'altre, que portava un capell gris, igual que el que desitjàvem i que en aquell moment precisàvem a cercar i que fora de l'amic Maezu no havíem vist mai a la nostra estimada ciutat ni anant pel món en els viatges que havíem fet.

No sabem ni podem saber mai qui era aquell ciutadà o transeünt providencial que ara passa per aquestes planes, com aleshores en aquell moment va passar per la Rambla dels Estudis, com una aparició o com un somni personificat i fet carn i ossos i el que potser a hores d'ara ja és mort i enterrat, amb tot i que pel que hom veurà la vida que tenia semblava més aviat imaginària que real i només podem dir i encara sense poder-ho assegurar que pel capell que portava i per l'aspecte "sui generis" que tenia, ens va semblar que potser era base com el nostre estimat i enyorat Gustau de Maezu.

Aquesta casualitat tan impensada i ens sembla tan oportuna, que no ho podia ésser més, que semblava feta i treta per tal de donar-nos llum i camí en la recerca del capell en l'instants decidís que ens determinàvem a cercar-lo, ja és tan extraordinària que només pot ésser classificada de preludi de les coses extraordinàries que tenim d'explicar en aquest article, escrit com un homenatge a la memòria d'aquell capell inoblidable.

La visió real que teníem d'aquell ideal, en aquella hora de decisió, de realització de somnis, ens va donar una força i una empenta tan grans que portàvem per una inspiració que segons es veu ben clarament, ens guiava per damunt de tot, vàrem decidir anar-nos en directe i sense fer escales en altres capel·leries de més a prop, a l'establiment més important de Barcelona en el ram general de la indumentària masculina, el nom i el títol del qual ometrem, primer, perquè aquest article no sembla una propaganda dels articles del ram que la casa toca, i segona pel que després tenim de dir, forçosament, en aquest mateix article, referent al fill de l'amo del establiment, i no més ens extralimitarem a dir com ja hem dit, que no és pura capelleria, sinó general d'indumentària.

Arribats a l'establiment, entrem a la secció de capelleria, que és la que ens interessava de ple, salutem i demanem un capell gris i mentre el dependent o encarregat de la secció es disposava atent i servicial com és o era, a mostrar-nos una rastellera de capells grisos feta l'un dintre de l'altre, nosaltres que mai enlloc com dèiem havíem vist un capell com el que volíem, girem els ulls per atzar o per destí, que com dèiem és igual, i en la vitrina de preferència en el lloc distingit, veíem el capell que busca-

vem, tan desitjat com somniat i a l'entorn dels mans de l'encarregat de la secció que obrí i tancava armari, i amb l'emoció que els nostres lectors ja poden suposar, li vàrem dir que no es molestés més, perquè el capell que volíem i cercàvem era precisament aquell i cap més que aquell, ja que com anem veient l'atzar s'havia encarregat de portar-nos fins a la seva presència.

L'encarregat amb l'amabilitat que li era pròpia, ens va obrir la vitrina dient que tenia d'ésser una veritable casualitat que aquell capell ens vingués a la mida perquè era un exemplar únic i no es podia triar cap més número però vet aquí que així que agafant-lo amb la mà, ens el posem al cap, que es allí on aquell capell ja havia viscut en imatge, el tacte de la badana ens va semblar un consoli i un repòs, perquè ens voltava el front com la cinta volta el capell i al moment de sentir-lo damunt del front, dels polsos i els cabells, vàrem tenir la sensació que aquell capell era com si ens l'haguéssim fet exprés després de pendre'n la mida del cap amb una cinta, com si el fabricant hagués pensat en nosaltres, com nosaltres pensàvem en el capell, sinó que ens va fer tot l'efecte que l'havíem portat tota la vida, de tant i tant bé que se'n adaptava a la testa com si l'imatge acostumada de tants anys a viure dintre s'hagués posat a fora i ens la volíem com una corona de pensaments, fina com una realitat fabricada amb ideals.

L'encarregat de la secció, convingut del que nosaltres sentíem i ell veia ben clar, perquè no ens volíem ni mirar al mirall com és costum en emprobar-se un capell en les capel·leries, de tan contents i satisfets que estàvem, ens va donar tota la raó i quan li vàrem demanar el preu per emportar-nos el posat i disposats a pagar el que fos, costés el que costés, ens va passar una de les altres coses que mereixen ser consignades en aquestes notes, i és que ens el va donar a tan bon preu que ens vàrem quedar parats i estranyats perquè en aquella època a conseqüència de la guerra europea els capells, com tot, s'havien encarat molt com els nostres lectors ja se'n deuen recordar.

Comprat aquell capell històric i havent sortit al carrer, el primer que vàrem notar és que saludava sol perquè traïent-nos-el i posant-nos-el per tal de saludar als amics i con guts que trobàvem, tan lliure i tant lleuger ens sentíem el cap, quan anàvem coberts que quan ens descobríem amb el respecte que devem als coneguts i deuïem als lectors si tinguéssim el gust de conèixer-les.

Els elogis que mereix aquell capell de cinta grisa, més clara que el gris de la copa i de les ales, que era un gris de perla somniada, perquè tenia el mateix color que els somnis que per lluminosos que siguin, sempre tenen un vel d'ombra que els embolcalla, no cal que vinguin a allargar aquestes ratlles, que necessàriament ho tenen de ser molt, per tal d'explicar la vida i miracles que l'atzar li va destinar en aquest món, en el qual tants milions de capells passen desapercbut.

Només direm que si portant-lo posat els altres i nosaltres l'admiràvem per la forma i el color, estant descoberts i tenint-lo a la mà o damunt dels genolls quan estàvem asseguts, assolía la mateixa admiració i no dubin ni un moment que manes vegades, penjat als penjarrobes de les cases i els circois que freqüentàvem, havia aturat la mirada dels ulls que el veien allí penjat.

Gris com una perla amb ales de colom gris, era la perla dels capells malgrat la bastardia de la qual tindrem ocasió de parlar i perquè imitant, igualant i fins posar superant als anglesos, que són els millors capells del món, no tenia res d'angles sinó que era fet d'un pare que no tenia res que veure amb les marques de fabrica d'Anglaterra, malgrat les condicions que s'ha de reconèixer que té per imitar-les i així hom pot dir que la cinta que el voltava com la badana ens volta el cap, era una banda de bastardia que aclarí el gris ja prou clar d'ell mateix, li donava la llum de la cendra ventada pel vent.

En arribar a confessar l'alegria d'haver trobat aquell capell que anava acompanyada de l'alegria del pensament d'haver-li trobat el nu, go és, de fer-nos la il·lusió que havent trobat l'establiment que en venia, ja teníem el filó de la mina per anar-ne trobant tants com ens en volguéssim fer passar pel cap, ha arribat igualment de fer la presentació als lectors nostres, que no el coneguin, d'un dels nostres més estimats i admirats amics que és l'ignasi de L. Brichs i Quintana, company de primeres lletres en la nostra infantesa, company de lletres en la nostra adolescència, perquè s'havia dedicat a la literatura, com nosaltres, i company nostre a la nostra joventut, perquè seguint l'amistat que té de durar tota la vida va ser el nostre capeller, perquè com saben tots els lectors per mica que coneixin la història íntima del moviment artístic modern nostrat de Catalunya, En Brichs, tenia la cèlebre capelleria del carrer dels Arcs, que avui ja no existeix, en la qual es capellaven la immensa majoria dels nostres artistes, als quals el nostre Brichs posava el capell tal com la glòria els posava la corona.

El talent excepcional per les arts i pel comerç, ja des de molt nin i des dels primers anys de treball havia anunciat el nostre estimat Brichs, va fer que amb el temps deixant d'estar tancat a la capelleria tan acreditada del carrer dels Arcs, que eren els arcs que el reien en presoner, empenygués la volada comercial, deixant de fer i de vendre capells al detall fancat en aquell recó de món, empenygués el mateix negoci al major, esdevingué el representant cada dia més actiu, més famós i més acreditat de les principals fàbriques de capells del món i viatjant contínuament d'un cantó a l'altre d'Europa, perquè tan aviat és a Anglaterra, com a Austràlia, com a Portugal,

assoleix no sols una fortuna material, conseguida a còpia d'intel·ligència, de diligència i de consciència en els actes i en els tractes, perquè té per norma l'honradesa més estricta, acompanyada d'una amabilitat i d'un coneixement dels homes que pocs homes tenen, sinó una situació moral sol·líssima que fa que passen per les seves mans tots els capells importats a la península estricta acompanyada d'una amabilitat i més especialitzades en la fabricació de capells com també els que fabriquen les cases llièriques dedicades a aquest article de la indumentària humana, que encara que es voldria desferiar treient-lo del cap de la gent, no es pot aconseguir així com així, perquè els que van pel carrer sense capell, vestits com anem ara, sempre sembla que vagin a la processó o que visquin al barri i no facin més que sortir de casa per anar a la casa del costat, perquè encara que com és sabut la història de la indumentària ens ensenya que els clàssics anaven sense res al cap, no hem d'oblidar que no sols portaven vestits més llurs que els nostres, sinó que es coronaven d'or, de llorer, d'olivera, de roure, quan no es coronaven de roses, i sobretot amb aquella cinta que portaven els romans que parlant amb tota franquesa diem que els estava més bé que tots els capells de totes les èpoques.

Si en aquells anys de la nostra adolescència, podíem anar a veure a l'amic Brichs, sempre que volíem, perquè el trobàvem sempre segur a la botiga i altres artistes com nosaltres, anaven a passar esones per parlar de ciència, d'art, de religió i de política, fent els comentaris del dia, perquè de tot es parlava, a la capelleria del carrer dels Arcs, perquè hi trobàvem invariablement al capeller, darrera del taulell venent capells als parroquians i als passavolants amb la planxa sempre calenta a la mà, que li servia per allisar les formes de les copes i les ales i emmotllar-les a la testa i a la cara dels que compraven i el trobàvem sempre amb la rialla als llavis i la paraula de l'amistat a la boca, ara, després que ha estat les ales pel món, esdevinent un comerciant internacional i un home de negocis universal, només el podem veure de tant en tant i de passada, els dies que passa a Barcelona al costat de la família, dels amics i dels molts clients que té que són els principals capellers de la ciutat per no dir tots, perquè els que no ho són directament ho són indirecta, entre els viatges que fa constantment damunt de la terra.

Quan feia dies que teníem l'alta satisfacció esmentada de portar al cap el protagonista d'aquesta història, éssent a la perruqueria de l'Ateneu, per tal de fer-nos tallar els cabells, vàrem tenir el plaer de trobar-nos amb En Brichs, en una de les escales que va fer entre nosaltres, venint d'una nació per anar a una altra i com és molt natural després de saludar-lo i de manifestar-li la alegria que ell ja sap que sempre ens proporciona el veure'l, ens va faltar temps per parlar-li del capell nou que portàvem a la mà i d'ensenyar-li convençuts que assoliria l'admiració de pèrit en la matèria del que sense exageració podem anomenar aquí i a tot arreu, el rei dels capells a Espanya i Portugal, go és el rei dels capells d'Ibèria o que vénen a parlar a la península del Mediterrani i de l'Atlàntic.

En Brichs, entre els perfums de les essències de la perruqueria, que posades al cap perfumem els capells, no sols ens va dir amb la seguretat pròpia del rei dels capells ibèrics, que ja el coneixia, sinó que l'havia portat personalment, ell mateix a Barcelona, perquè en tota la nostra ciutat d'aquells capells, només n'hí havia portat dos, portats tots dos per ell, l'un per vendre com a model de propaganda i l'altre per regalar al fill de l'amo del establiment esmentat, en el qual com ja hem dit i repetim, nosaltres el vam comprar inspirats i guiats per l'atzar i pel destí i que era el nostre perquè ens ensenyàvem a l'amic Brichs, perquè el fill del propietari d'aquell establiment se l'havia venut, ja que l'altre, segons ens va dir el mateix Brichs, havia estat venut abans d'ésser exposat.

FRANCESC PUJOLS
(Acabarà.)

LES ALES ESTESES

COL·LECCIÓ POPULAR
Un volum cada quinze dies
(el 10 i el 26 de cada mes)

El dimarts que ve, dia 25, sortirà el número 1

MARINES

VÍCTOR CATALÀ

128 planes de text en bon paper
80 cèntims.

Demaneu-lo a les llibreries i quioscos
Fora de Barcelona només es serveixen volums per subscripció. Sol·licitar condicions als llibrers de les poblacions respectives, o bé a l'Administració.

LLIBRERIA CENTRAL: Muntaner, 42. - Barcelona

"AQUESTS DARRERS TEMPS" SEGONS JOSEP PLA

Hem llegit el segon llibre de Josep Pla sobre Cambó. També llegirem el primer.

D'aquests dos llibres que pretenem, amb els que vindran després sobre el mateix tema fixar la política catalana d'aquests darrers temps, hom en pot fer aquest resum, curiós, però exacte:

Hi ha hagut a Catalunya un home eminent entre els eminents, ple de totes les clivituds i infalibilitats polítiques, abnegat, únic. Un guia, un mestre i un realitzador. Un home que ha estat durant vint-i-cinc anys la suprema, única i autèntica encarnació de Catalunya; l'èxit, el centre, el cor i el cervell del país.

Aquest home predestinat, gairebé diví, és Francesc Cambó i Batlle, el polític estrany que ensenyà al país que cosa era la política i senyalà el camí de la salvació, que ningú més no coneixia.

Però — oh infàmia humana! — al mateix temps que aquest gran català maldava per tal de salvar el país, uns altres mals catalans, uns traïdors, envejosos de la glòria de Cambó, respirant només que odi contra l'home central i providencial de Catalunya, funden l'Esquerra per a destruir la gloriosa obra camboniana.

Està clar que aquests homes que es diuen l'Esquerra, Jaume Carner, Joaquim Lluhi i Rissach, Amadeu Hurtado, Pere Corominas, Antoni Rovira i Virgili, Santiago Gubern, etc., etc., no valen ben bé res, no saben res de política ni s'inspiren en cap ideal, car no els mou altra cosa que l'odi a Cambó.

Així mateix, però, aquests mals catalans es surten amb la seva d'obstaculitzar l'obra del gran home, la qual obra, sense aquells brètolos entrebancadors, qui sap on fóra ara de lluny... Però la malfesta té el seu càstig. Aquests homes cauen en la buidor, en l'oblit, en el ridícul, que és mereixen. Car no més els inspirava l'odi a Cambó i tota obra inspirada en un sentiment negatiu, etc., etc.

Ens oblidàvem d'uns tercers senyors que tenen paper en la novel·la de Josep Pla. En aquest segon llibre comença a sortir el brillant segon de Cambó: un home que només es diu Enric Prat de la Riba. I hom fa sortir de tant en tant uns braus i meritíssims comparses auxiliars del geni polític de Catalunya. Aquests homes són Ventosa i Calvell, Duran i Ventosa, Raimon d'Abadal, Pere Rahola, marqués de Camps, etc., etc. Magnànim i condescendent, Josep Pla deixa arribar algun raig escadusser de la glòria de Cambó, damunt les testes subalternes però honrades d'aquests col·laboradors.

Així és de simple i pueril la tesi de Josep Pla, la interpretació d'una època política especialment complicada i abstrusa. Tot com un conte d'infants o un film per a porteres. El bo, que sempre és bo i savi i heroi, i els altres que durant tota l'obra han de fer de dolents, que no n'encerten una i que són condemnats des del primer capítol, al fracàs més definitiu.

L'escriptor empordanès no ha augmentat gaire, amb aquest llibre, la seva innegable glòria literària. Ni ha contribuït a augmentar la de Cambó, l'obra del qual no necessita de turiferaris incondicionals. I els secretaris de l'il·lustre polític que han proveït a Josep Pla, tampoc han fet cap servei a llur cap.

L'època que ens vol descriure Josep Pla no està tan lluny perquè molts no la recordem amb impressió viva i directa. Algún d'aquests, alludit o no, deurà tractar de donar una interpretació honrada i integral d'aquest quart de segle, tan mal tractat per Josep Pla, qui, amb aquests llibres, s'ha ben guanyat l'ingrés al mercenarisme integral, després de brillants oposicions.

Aquest article no té per objecte denigrar el senyor Cambó ni exaltar els homes de la pobra Esquerra. Res d'això. Uns i altres pecaren; uns i altres encertaren. La sort, varia i canviant, donà a la fi els seus favors al primer, potser perquè tenia més vocació política que els altres, potser perquè al nostre país afavoreix més als qui són damunt un sol conservador.

Té per objecte dir que la interpretació simplista, incoherent, parcial, injusta, pobra i incompleta que d'aquests darrers temps dona el senyor Pla, no és més que una interpretació personal, sense cap valor crític ni històric. Un llibre per a passar l'estona, faccós, llampeguejant i primari, escrit, com tants altres anteriors, sense gran respecte a la veritat i al lector, però amb un gran desig ben reeixit — passem-nos el mot de fer olà!

X. X.
Publicuem el present article en aquesta secció per tractar-se del comentari d'un llibre, encara que des d'un punt de vista polític.

"Les ales esteses"

Una nova editorial catalana, a punt ja de llançar a la circulació el seu primer llibre, acaba de néixer: «Les Ales esteses». Anuncia una col·lecció popular, sota un criteri ample i eclèctic, de novel·les, contes, prosa literària, poesia, teatre, història, biografia, aventures i viatges, d'autors catalans i estrangers. Els primers volums seran: *Marines*, de Víctor Català; *A l'ombra de Santa Maria del Mar*, d'Alexandre Plana; i *els Contes d'Apelles Mestres*, que compendran uns quants volums.

Anuncia, a més a més, un concurs de novel·les, dotat de premis en metàl·lic.

El prestatge de MIRADOR

BERNAT OLIVER. — Excitatori de la pensa a Déu. Text i anotació per Pere Bohigas. Els Nostres Clàssics, 22 - 23.

La publicació d'aquesta obra en la seva traducció catalana de començament del segle xv—l'original de Bernat Oliver era llatí, d'acabaments del segle xiv—senyala un esdeveniment que no s'escapà a l'observació de tots aquells que són amants de la perfecció de la nostra llengua.

Deixant a part el contingut, imitat de Sant Agustí, principalment, i ple de cites de la Bíblia i dels Sant Pares, inspirat en el misticisme corrent en aquella època, resta la dicció del traductor català, que és de les més pures, elegants i eloqüents que recordem; neta d'arcaisme, és de les més "modernes" d'aquell temps i de posteriors. El lector no pot resistir-se a comparar-la amb la prosa de Bernat Metge, la qual, si bé li és superior en correcció i vivacitat, li és inferior en escalf i musicalitat. Certes pàgines hauran de figurar en les antologies de la nostra prosa. Un dels seus mèrits millors consisteix en haver sabut aprofitar un cert aire popular sense, però, perdre la dignitat i acompanyament solemni que requereix el tema que s'hi tracta.

Considerada des del punt de vista de la naturalitat, és dintre d'ella, superior en elegància a l'estil d'Eximenes; més endreçada que la traducció del Boccaccio, dels monjos de Sant Cugat; i no parlem del desmanegat estil de Fra Vicens Ferrer, que l'Església venera com a sant damunt els altres.

No deixa de ser remarcable el fet que, essent el traductor un home de tant temperament literari, hagi restat dintre del més absolut anònim; devia ésser un frare de, com hem dit, començaments del segle xv, que va treballar-hi pacientment, i un cop acabada la traducció, no va recordar més que era literat.

Un pròleg del senyor Bohigas, ordenat i informatiu, ens posa en antecedents de l'obra i de l'autor. Un glossari, al final, guia pel que fa referència a les paraules poc conegudes o de significació dubtosa.

Estem segurs que l'estudi d'aquesta obra serà de gran profit per als nostres escriptors que volen conèixer a fons la nostra llengua, el seu geni i les seves possibilitats.

R. LL.

MAURICE BEDEL. — *Jerôme, 60° latitud Nord*. Traducció de J. Bassols. Biblioteca Catalònia, 13.

Els que no deixem cap any de llegir l'obra premiada amb el Premi Goncourt—si ja no l'hem llegida abans—, ens vàrem quedar un xic parats. Potser *Jerôme* no és un llibre de prou gruix per a un premi que altres anys ha premiat, per exemple, *A l'ombra des jeunes filles en fleurs...* però no cada any, ni cada trenta, surt un autor de la categoria de Proust.

Es *Jerôme*, això sí, un llibre entretingut, divertit, una pintura a penes lleument deformada per l'humorisme (tenim referències exactes) d'uns costums tan llunyans dels nostres, que el que l'agafa el llegirà una sentada.

L'humorisme de Bedel és benèvol, el d'un home entre sobtat i divertit per la topada de les seves habituds i conveniències amb unes altres del tot diferents.

Es també una lliçó—parlem quant als interessos locals, ara—de saber dir les coses un xic arriscades sense gens de barroeria. Em fa l'efecte que això ja és molt quan una de les coses de què cal esmenar-nos, és la barroeria en general i la gratuïta en particular.

ANDRÉ MAUROIS. — *Viatge al país dels 36.000 voluntats*. Traducció de Melior Font, il·lustracions de R. Capmany. Biblioteca Grumet. Edicions Proa.

Que recordem, dues editorials, ja desaparegudes, havien intentat d'implantar entre nosaltres aquest tipus de llibre per a infants, de gran format, amb il·lustracions. Ara les Edicions Proa, sota un títol esciànt al nom de l'editorial, han inaugurat una col·lecció per a infants. El debut és excel·lent. L'art de Maurois, tan variat que va des de la biografia novel·lada al pastitx volgut i declarat de Proust, ha reeixit una vegada més en un gènere difícilíssim: el llibre per a infants. (Hi ha molts llibres escrits amb la intenció de destinar-los als infants que no més són llegits per persones grans.)

El *Viatge al país dels 36.000 voluntats* és una nova fosa en l'acreditat motlle dels contes de fades. Però hi intervenen elements moderns, inseparables avui del pensament de totes les criatures: l'avió i l'auto.

El debut és excel·lent, també, perquè el llibre no és descaradament pedagògic. No sé què passa en les altres criatures, però, a mi almenys, quan ho era, res no em desvetllava tant l'esperit de contradicció com la insistència al·legòrica i sense traca.

La presentació, adequada a llibres d'aquesta mena; el llenguatge, planer i correcte alhora (dues condicions que semblen mentida que encara s'hagin d'esmentar com un mèrit, però que, vist l'escassa amb què es donen plegades, ho són, indubtablement).

MYSELF. — *L'art d'ensenyar Barcelona* (Guia del barceloní que vol guiar els amics forasters sense massa errors ni vacil·lacions). Llibreria Catalònia.

Seixanta pàgines ben aprofitades, i aprofitables, com indica el subtítol, sobretot per als barcelonins, molts dels quals no se'n deuen haver vist mai de més fresques quan han volgut acompanyar un turista autèntic, d'aquell que ja ha llegit el Baedeker o un succedani seu.

Hi ha, però, una diferència; l'estil cursiu, ràpid de Myself (ja sabeu qui és, no?) i la malícia crítica d'algunes observacions que deixa anar com qui no diu res i que són la toxina més eficaç contra el coïfisme babau de pervingut en què pot fer caure l'orgull del barceloní massa enlluernable.

J. C. R.